

רפאל קרויזר

פרויקט מחקר אישי – ספרות 'שמות המקומות'

דו"ח התקדמות - 1.10.2020

במהלך השנה האחרונה התחלתי בלימודי הדוקטורט שלי באוניברסיטת תל אביב.

בימים אלו אני שוקד על הכנת הצעת המחקר. המחקר יהיה במידה מסוימת מחקר המשך של העובדה שעשיתי במסגרת לימודי התואר השני.

המחקר יתמקד בענף מתוך ספרות שמות גיטין והוא ספרות שמות המקומות. במהלך העת החדשה המוקדמת נוסף לספרות המקצועית שעסקה בדרכי כתיבת שמות האנשים והנשים לצורך כתיבתם במסמכי הגירושין, ענף ייחודי שעסק בדרכי כתיבת שמות הערים, העיירות והנהרות ברחבי אירופה.

לצד רשימת השמות, דרכי האיות וכתיבתם המדוקדקת, ישנה בספרות השו"ת התכתבות בין רבנים הדנים בדרכי הכתיבה של שמות הערים והנהרות. התכתבויות אלו מלמדות על האופן בו נחוותה תחושת המקום הגיאוגרפי על ידי היהודים במהלך העת החדשה וכיצד דרכי כתיבת שמות המקומות עיצבו את המרחב העירוני היהודי.

מטרת המחקר היא לתאר את המצאי בספרות שמות המקומות, לתאר את דרכי התפתחותה ולהבין את היחסי היהודים – העיר והמרחב מתוך מצאי זה.

לבד מהתקדמות מחקרית זו עסקתי במהלך השנה במספר נושאים נלווים במחקר התפתחות ההלכה בעת החדשה. נכנסתי לנושא חדש שהוא בחינת נושאי הכלים לשולחן ערוך דרך עיון בחיבור טורי זהב על שולחן ערוך יורה דעה ובחינת מפעלו הפרשני של ר' דוד הלוי לשולחן ערוך.

במסגרת כנס שעסק בחוק פרשנות והיסטוריה בעת החדשה ובחן את סוגת נושאי הכלים שנוצרה במאה ה-17 מסרתי הרצאה שכותרתה "ליישב כל אפשרי" – מבט לכלי העבודה של הט"ז. במסגרת ההרצאה בחנתי את דרכו הפרשנית של הט"ז ואת יחסו לשולחן ערוך ולספרייה האשכנזית.

בנוסף עסקתי בבחינת גלגוליו של טקס סעודת הדגים שנעשתה לאחר הבעילה ונבחרתי להציג אותה בכנס 'לחם ויין: אוכל בהיסטוריה' של החברה ההיסטורית הישראלית, גלגוליו של הטקס מלמדות על המטען התרבותי של האוכל והסמלים שהוא סימל בחברה היהודית במוצאי ימי

הביניים וראשית העת החדשה. הרצאה זו נדחתה בעקבות משבר קורונה ואמורה להתקיים דרך ה-ZOOM בחודש הקרוב.

במהלך קורס באוניברסיטת תל אביב על מיתוס וחוק בעת החדשה, העברתי רפרט שעסק במיסטיקה בהלכות גירושין ובשינויים ביחס לגט ולגירושין בעת החדשה.

בנוסף נמסר לפרסום מאמר שלי בכתב העת 'מכילתא' שעוסק בסוגיית שמות המקומות וכותרתו 'מקרקוב לתל אביב – פולמוסים על שמות מקומות ומשמעותם'. במאמר זה הרחבתי על המשמעות הטמונה בפולמוסים סביב שמות מקומות תוך עיון מחודש בוויכוח רבני ופוליטי בראשיתה של מדינת ישראל על דרכי קריאת השם 'תל אביב -יפו'.

תקוותי להתמקד עכשיו בלימודי הדוקטורט ובהמשך עבודת המחקר.